

3 ЗАКОНОДАВСТВО И БАРАЊА ЗА ESIA/OBЖСС

- 3.1.1. Ова ОБЖСС е изготвена во согласност со националните постапки и стандарди за оценка на влијанието врз животната средина (ОВЖС), стандардите за животната средина на ЕУ (види Дел 3.2), како и во согласност со основните барања за изведба на Европската банка за обнова и развој (ЕБОР) (види Дел 3.6).

3.2 МАКЕДОНСКИ ПОСТАПКИ ЗА ОБЖС

- 3.2.1. Во согласност со националното законодавство за заштита на животната средина, потенцијалните влијанија на Проектот врз животната средина мора да се оценат преку постапка за ОБЖС, како што е наведено во Поглавје XI Оценка на влијанието на одредени проекти врз животната средина (членови 76 до 94 од Законот) и прописите во областа на ОБЖС.
- 3.2.2. Според Уредбата за определување на проекти и критериуми за спроведување на ОБЖС (Службен весник на Република Македонија бр: 74/05 и соодветните измени и дополнувања), Проектот припаѓа во Анекс 1 - Проекти за кои ОБЖС е задолжителна (точка 7 (б) автопатишта).
- 3.2.3. Македонското национално законодавство за ОБЖС е во согласност со Директивата за ОБЖС (85/337/ЕЕЗ и нејзините измени). Овие прописи го определуваат видот и магнитудата на проектите кои се предмет на ОБЖС. Во согласност со Законот за животна средина (Службен весник на Република Македонија (СВ на РМ) бр. 53/2005, 81/2005, 24/2007, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 31/15, 44/15, 129/15, 192/15 и 39/16), Инвеститорот (ЈПДП) изготви и достави претходно известување за намера за спроведување на Проектот, како и барање за определување на опсегот на ОБЖС. По ова барање, државната администрација за животна средина работи тогаш даде насоки за опсегот на ОБЖС и со тоа мислење се дефинираше опсегот на оваа ESIA/OBЖСС.
- 3.2.4. Ова ОБЖСС ќе биде испратена до Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП), кое ќе одлучи дали ќе го одобри или одбие барањето за спроведување. Па проектот, имајќи ги предвид: оваа ОБЖСС, извештајот усогласеноста на истата, јавната расправа и повратните информации од јавноста. Оваа одлука ќе се донесе по 40 дена од денот на поднесување на ОБЖСС (Закон за животна средина, член 87).
- 3.2.5. ОБЖСС е направена во согласност со следниве прописи:
- Уредба за определување на проекти и за критериуми врз кои се утврдува потребата за спроведување на ОБЖС ("Сл.весник на РМ" бр.74/05 и 109/09);
  - Правилник за содржината на известувањето за намерата за спроведување на проект, решението за потреба од оценка на влијанието на проектот врз животната средина, ОБЖС за проектот, Извештајот за усогласеноста на ОБЖС и решението со кое се дава согласност или се одбива имплементацијата на проектот, како и начинот на консултирање на јавноста („Службен весник на РМ" бр. 33/06);
  - Правилник за видот и трошоците за спроведување на ОБЖС, кои ги сноси Инвеститорот (Службен весник на РМ бр. 116/09).

- 3.2.6. МЖСПП е одговорно за изготвување на извештајот за усогласеност, во кој се наведува дали ОВЖС е направена во согласност со Законот за животна средина (Закон за животна средина, член 86). МЖСПП има 60 дена од денот на поднесувањето на ОВЖС да го изготви извештајот за усогласеност. МЖСПП е исто така одговорно за организирање на јавна расправа во врска со ОВЖС (член 91 од Законот за животна средина). Јавната расправа се одржува во рок од 60 дена од поднесувањето на ОВЖС и издавањето за извештајот за усогласеност.

ПИСМО ЗА НАМЕРИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ПРОЕКТОТ

- 3.2.7. ЈПДП достави допис за својата намера за спроведување на Проектот на државниот орган надлежен за животна средина на 2 мај 2018 година. Државниот орган издаде Решение со кое се потврди потребата од ОВЖС за Проектот – „Изведба на државен пат А2, делница Букојчани - Кичево (варијанта со тунел)“. Одлуката е дадена во Прилог 3.1.

3.3 ОПСЕГ НА ОВЖС

- 3.3.1. МЖСПП препорачува оваа ОВЖС да ги содржи следните податоци:

- Мозни алтернативи за разгледување;
- Потребните канцелариски истражувања;
- Методите и критериумите кои се користат за оценка на веројатните значителни ефекти;
- Мерките за подобрување што треба да се земат предвид, правните лица кои треба да се консултираат при подготовката на ОВЖС; и
- Структурата, содржината и обемот на информации за животната средина.

- 3.3.2. Мислењето на Министерството за определување на опсегот на ОВЖС е приложен во Прилог 3.1 од оваа студија.

ЕКОЛОШКИ СОГЛАСНОСТИ И ДОЗВОЛИ

- 3.3.3. МЖСПП е исто така одговорно за издавање на разни согласности, одобренија и дозволи во различни фази на процесот на планирање на Проектот, како што следува:

- Издавање на еколошка согласност (издавање на Решение за одобрување на ОВЖС/ОВЖСС), во согласност со Законот за животната средина;
- Издавање на согласност за управување со водите, пред издавање на градежната дозвола согласно Законот за води;
- Издавање на интегрирана дозвола за спречување и контрола на загадувањето (ИСКЗ) дозвола, или елаборат за заштита на животната средина, врз основа на Законот за животна средина, и уредбите за ИСКЗ/Елаборат за заштита на животната средина, за новоотворени каменомери, јами, отворени рударски јами, инсталирање на асфалтни и бетонски бази.

- 3.3.4. Следните одобренија и дозволи се во надлежност на Министерството за транспорт и врски:

- Одобрување на проектот за инфраструктура во согласност со Законот за градба и Законот за просторно планирање;
- Издавање на градежна дозвола во согласност со Законот за градење;
- Издавање на концесии за експлоатација на минерални сировини во согласност со Законот за минерални сировини се врши од страна на Министерството за економија;

- Проектот вклучува локалитети за вишок материјали согласно проектот. Намерата е да се добијат сите потребни дозволи за нивната локација, каде што е можно, со претходна дискусија/одобрување од страна на локалната самоуправа, во согласност со Законот за управување со отпад.
- Преглед на законите со кои се регулира процесот на издавање дозволи се дадени во Табела 3-1.

Табела 3-1 - Закони кои се однесуваат на процесот на издавање дозволи

Закон	Бр.	Релевантност за оваа ОВЖСС
Закон за животна средина	бр. 53/2005 и неговите измени	<p><i>Член 86</i> - Подготовка на извештај за усогласеност на ОВЖС, пред да се донесе Одлуката за одобрување на ОВЖС</p> <p><i>Член 87</i> - Одлука на МЖСПП за согласност или одбивање на барањето за спроведување на проектот. Оваа одлука престанува да важи ако градежните работи не започнат во период од 2 години од денот на издавањето. Времетраењето на Одлуката може да се продолжи, но само доколку во тој период од две години нема значителни промени во однос на: состојбите во засегнатата област, новите знаења поврзани со основната содржина на студијата и развојот на нова технологија што би можела да биде користени во проектот.</p>
Закон за урбано и просторно планирање	бр. 199/2014 година и неговите измени	<p><i>Член 52</i> - Утврдува дека Инфраструктурниот проект мора да биде подготвен во согласност со: релевантното просторно планирање, урбанистичките планови или документација за урбанистичко планирање. Проектот мора да содржи техничко решение за инфраструктурата, со сите негови елементи (шахти, бунари, мерни станици, потпорни ѕидови, мостови, вијадукти, надградби, подвозници, тунели, клучки и др.)</p>
Закон за градежништво	бр. 25/2013 година и неговите измени (ажурирано: 30/09, 124/10, 18/11, 36/11, 54/11, 13/12, 144/12)	<p><i>Член 45а</i> предвидува изработка на Инфраструктурен проект за линеарни инфраструктурни инсталации и подготовка на ОВЖС.</p> <p>Линиски инфраструктурни инсталации, како што се железници, јавни патишта (т.е. автопати/магистрални патишта), гасоводи, нафтоводи, системи за водоснабдување и канализација, телекомуникации, итн., се градби од прва категорија - <i>Член 57-16</i></p>

Закон	Бр.	Релевантност за оваа ОВЖСС
		<p>Структурите од прва категорија се оние што се од значење</p> <p>за Република Северна Македонија. Дозволата за градба ја издава органот на државната управа надлежен за извршување на работите - т.е. Министерството за транспорт и врски - <i>Член 58</i></p> <p>Дозволата за градба престанува да важи ако Изведувачот не започне со изведба во рок од две години од датумот кога градежната дозвола станала законски важечка - <i>Член 66</i></p>
Закон за води	бр. 87/2008 и неговите измени	<p>Потребна е согласност за управување со водите за:</p> <ul style="list-style-type: none"> - изградба на мостови; и - други објекти што влијаат на водниот режим. <p>Оваа согласност ја издава МЖСПП во согласност со <i>Член 174-176</i></p>
Закон за животна средина и уредби за ИРРС/ИСКЗ - Елаборат за заштита на животната средина	бр. 53/2005 и неговите измени	<p>Потребна е дозвола за ИСКЗ, или елаборат за заштита на животната средина за отворање на нови рудници со отворени јами за јаглен, каменономи или јами за инсталирање на асфалтни и бетонски бази што се потребни за изведбата.</p>
Закон за минерални сировини	бр. 136/2012 и неговите измени	<p>Работодавачот/изведувачот треба да побара дозвола за концесија за експлоатација на материјалот (доколку е потребен градежен материјал од нови јами за ископ) од надлежните институции во согласност со барањата од <i>Член 40а</i></p>
Закон за управување со отпад	бр. 68/2004 и неговите измени	<p>Локациите за депонии треба да бидат одобрени од општина Кичево.</p> <p>Управувањето со создаден отпад, особено опасен отпад⁸ е регулирано на таков начин што само</p>

⁸ Опасниот отпад може да вклучува: азбестни кровни материјали создадени при уривање на постојни згради, отпадни масла, филтри загадени со нафта, загадена почва со истечено масло и др.

Закон	Бр.	Релевантност за оваа ОВЖСС
		овластени компании можат да бидат вклучени во собирањето, складирањето и извозот. Секое привремено складирање на опасен отпад создаден за време на изведбата од Проектот, треба да биде на локации што добиле дозвола за таа намена од општината.

3.4 РЕЛЕВАНТНО НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО

3.4.1. Деталите за националното законодавство релевантно за ова ОВЖСС се вклучени во Прилог 3.2. Краток преглед на законодавството е даден подолу.

- **Закон за животна средина** (СВ на РМ бр. 53/05 и неговите измени и дополнувања). Со овој закон се уредува заштитата на елементите на животната средина (почва, вода и воздух), областите на животната средина (отпад, бучава, вибрации, итн.), заштитата на биодиверзитетот, итн. Подготовката на ОВЖС е дадена во Поглавје XI - ОВЖС за проекти. Вклучувањето на јавноста во постапката за ОВЖС, како и пристапот до информации се исто така уредени со овој закон. Вклучување на јавноста мора да се направи со:
  - Објавување на информации за проектот и процесот на ОВЖС за јавноста;
  - Учество на јавноста преку нејзино активно вклучување во јавните дискусии и можноста да достави писмено мислење во рамки на разните фази на постапките за ОВЖС; и
  - Преку механизмот за пристап до правдата, кога јавноста може да влијае на донесувањето одлуки со поднесување на жалби до Судот или Второстепената комисија на Владата.
- **Закон за квалитет на амбиентниот воздух** (СВ на РМ бр. 67/04 и неговите измени и дополнувања). Со овој закон се уредуваат мерките за избегнување, спречување или намалување на штетните ефекти од загадувањето на амбиентниот воздух и нивното влијание врз здравјето на луѓето, како и врз животната средина.
- **Закон за води** (СВ на РМ бр. 87/08 и неговите измени). Со овој закон се уредуваат прашања кои се однесуваат на површинските води, вклучувајќи ги и постојаните водотеци или водотеците во кои водата тече повремено.
- **Закон за заштита на природата** (СВ на РМ бр. 67/06 и неговите измени). Со овој закон се уредува заштитата на природата преку заштита на биолошката и пејзажната/теренската (landscape) разновидност и заштита на природното наследство, во заштитени подрачја и надвор од заштитените подрачја, како и заштита на природните реткости.
- **Закон за отпад** (СВ на РМ бр. 68/04 и неговите измени). Со овој закон се уредува управувањето со отпадот, принципите и целите за управување со отпадот, плановите и програмите за управување, правата и обврските на правните и физички лица во врска со управувањето со отпадот.
- **Закон за заштита од бучава** (СВ на РМ бр. 79/07 и неговите измени). Со овој закон се уредува управувањето со бучавата во животната средина и заштита од бучавата во животната средина.

НАЦИОНАЛНО СОЦИЈАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО

ЗДРАВЈЕ И БЕЗБЕДНОСТ

Законите за здравје и безбедност, кои се од особен интерес за овој проект се следниве:

- **Закон за социјална заштита** (СВ на РМ бр. 79/09, 148/13, 164/13, 187/13, 38/14, 44/14, 116/14, 180/14, 33/15, 72/15, 104/15, 150/15, 173/15, 192/18, 30/16, 163/17, 51/18).
- **Закон за здравствена заштита** (СВ на РМ бр. 43/12, 145/12, 87/13, 164/13, 39/14, 43/14, 132/14, 188/14, 10/15, 61/15, 154/15, 132/15, 154/15, 192/15, 37/16).
- **Закон за јавно здравје** (СВ на РМ бр. 22/10, 136/11, 144/14, 149/15, 37/16).
- **Закон за работни односи на Република Македонија** (СВ на РМ бр. 62/05; 106/08; 161/08; 114/09; 130/09; 149/09; 50/10; 52/10; 124/10; 47/2011; 11/12; 39/12; 13/13; 25/2013; 170/2013; 187/13; 113/14; 20/15; 33/15; 72/15; 129/15, 27/16),
- **Закон за пензиско и инвалидско осигурување** (СВ на РМ бр. 53/13, 170/13, 43/14, 44/14, 97/14, 113/14, 160/14, 188/14, 20/15, 61/15, 97/15, 129/15, 147/15, 154/15, 173/15, 217/15, 27/16, 120/16, 132/16)
- **Законот за безбедност при работа** (СВ на РМ бр. 92/07, 30/16) е клучниот закон со кој се дефинираат мерките и обврските во областа на БЗР (безбедност и здравје при работа)

Други закони поврзани со трудот и работната сила се:

- Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност
- Законот за трудова инспекција;
- Законот за евиденција во областа на трудот;
- Законот за вработување на лица со попреченост;
- Законот за празниците во Република Северна Македонија;
- Законот за агенциите за привремени вработувања;
- Законот за волонтерство;
- Закон за мирно решавање на работни спорови;
- Законот за вработување и работа на странци;
- Законот за минимална плата;
- Законот за заштита од вознемирување на работното место;
- Закон за еднакви можности на жените и мажите.

Други релевантни подзаконски акти се:

- Правилникот за начинот на изготвување на изјавата за безбедност и здравје - ги дефинира задолжителните извештаи за здравје и безбедност за секое работно место и ангажман на овластено лице за безбедност и здравје при работа;
- Правилникот за минималните барања за безбедност и здравје на работниците при работа (СВ на РМ бр. 154/08) - ги дефинира обврските на работодавачите;
- Правилникот за личната заштитна опрема која се користи од страна на работниците при работа (СВ на РМ бр. 116/07) – го дефинира задолжителното обезбедување на лична заштитна опрема за работниците;
- Правилникот за безбедност и здравје при работа со работната опрема (СВ на РМ бр. 116/07) – ја дефинира соодветната и безбедната работна опрема што мора да им биде на располагање на работниците, мерките коишто работодавачите треба да ги преземат за да се минимизираат ризиците;

- Правилникот за безбедност и здравје при работа на вработените изложени на ризик од бучава (СВ на РМ бр. 21/08) – го дефинира задолжителното мерење на нивото на бучава на работното место.
- Пропис за употреба на работната опрема - ги дефинира задолжителните периодични испитувања на работната опрема.
- Пропис за минималните барања за БЗР на привремени мобилни објекти - ја дефинира обврската на изведувачите да подготват план за БЗР.
- Пропис за формата и содржината на Извештајот за започнување на работни активности - дефинира што се бара од изведувачот за да го извести Државниот инспекторат за труд во врска со градилиште.
- Пропис за знаци за БЗР - ги дефинира задолжителните знаци за безбедност и здравје за било какви опасни работни активности и дава соодветни инструкции за работниците.

ОТКУП (ОБЕЗБЕДУВАЊЕ)/ЕКСПРОПРИЈАЦИЈА НА ЗЕМЈИШТЕТО

- 3.4.2. Македонското законодавство се занимава со присилно преселување и обнова на средствата за живеење во својата правна рамка за експропријација, при што основната идеја е дека сопственици на имотите треба да бидат компензирани за нивните загуби, најчесто во монетарна смисла.
- 3.4.3. Во Република Северна Македонија, законодавните акти дадени подолу ги уредуваат прашањата за добивање права на државна сопственост за земјишни працели во приватна сопственост врз основа на неопходните јавни потреби предизвикани поради строго дефинирани проекти за развој од јавен интерес:
- **Закон за експропријација** (СВ на РМ бр. 95/12, 131/12, 24/13, 27/14, 104/15, 192/15, 23/16, 178/16) ја уредува постапката за експропријација на имот во врска со проекти што се од јавен интерес и поврзаните права за недвижности (недвижен имот).
  - **Закон за сопственост и други реални права** (СВ на РМ бр. 18/01, 92/08, 139/09, 35/10) ги уредува правата и обврските на сопствениците на имоти. Право на сопственост може да стекнат сите домашни и странски државјани и правни лица, вклучувајќи ја државата и единиците на локалната самоуправа, во согласност со услови и на начин утврден со овој и други закони.
  - **Закон за домување** (СВ на РМ бр. 99/09, 57/10, 36/11, 54/11, 13/12, 55/13, 163/13, 42/14, 199/14, 146/15, 31/16). Клучната точка од социјален аспект во врска со овој проект во Законот за домување е во тоа што е предвидена можноста за изнајмување на државни станови за социјално загрозени и бездомни лица, во согласност со Законот за социјална заштита. Овој закон, меѓу другото, го опфаќа прашањето за социјално домување и сместување на ранливите групи (деца без родители или без родителска грижа, корисници на социјална и постојана парична помош, лица погодени од природни непогоди, лица со попреченост и лица на кои им е потребна помош и грижа, како и ранливи групи како што се лица кои припаѓаат на ромската заедница и самохрани родители со мали деца).

КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

- 3.4.4. Клучно законодавство за културното наследство во Република Северна Македонија е следново:
- **Законот за заштита на културното наследство** (СВ на РМ бр. 20/04, 71/04, 115/07, 18/11, 148/11, 23/13, 137/13, 164/13, 38/14, 44/14, 199/14, 104/15, 154 / 15, 192/15, 39/16) ги

пропишува видовите, категориите, идентификацијата, начините на ставање под заштита и другите инструменти за заштита на културното наследство, режимот на заштита и користење на културното наследство, правата и должностите на имателите и ограничувањата на правото на сопственост на културното наследство во јавен интерес, организацијата, координацијата и надзорот, стручните звања и други прашања од значење за единството и функционирањето на системот за заштита на културното наследство во Република Северна Македонија.

- **Законот за меморијалните споменици и спомен-обележја** (СВ на РМ бр. 66/04, 89/08, 152/15) ги уредува прашањата поврзани со одбележување на значајни настани и истакнати личности со споменици и спомен-обележја, условите и постапката за подигање меморијални споменици и спомен-обележја, лицата одговорни за нивна инсталација, заштита, чување, регистарот на нивната евиденција, како и надзор и контрола врз спроведувањето на одредбите од овој закон.
- **Законот за музеите** (СВ на РМ бр. 66/04, 89/08, 116/10, 51/11, 88/15, 152/15, 39/16)
- Правилникот за Националниот регистар на културно наследство (СВ на РМ бр. 25/05)
- Република Северна Македонија ја ратификуваше (УНЕСКО) Конвенцијата за заштита на светското културно и природно наследство во 1991 година. Законот за културата (СВ на РМ бр. 31/98, 49/2003, 82/2005, 24/2007, 116/10, 47/11, 51/11, 136/12, 23/13, 187/13, 44/14, 61/15, 154/15, 39/16)

3.5 ДИРЕКТИВИ НА ЕУ

3.5.1. Листа на директиви на ЕУ кои се однесуваат на ОВЖСС се следниве:

- Директива 2014/52/EU⁹ за изменување и дополнување на Директивата 2011/92/EU за оценување на ефектите од одредени јавни и приватни проекти врз животната средина (EIA/OBЖC Директива);
- Директива 2008/50/EK¹⁰ за квалитетот на амбиентниот воздух и почист воздух за Европа;
  - Директива 2008/105/EK¹¹ за стандардите за квалитет на животната средина во областа на политиката за вода (за изменување и последователно укинување на Директивите на Советот 82/176/EEЗ, 83/513/EEЗ, 84/156/EEЗ, 84/491/EEЗ, 86/280/EEЗ и за изменување на Директивата 2000/60/EK);
  - Директива 2008/98/EK¹² за отпад (Рамковна директива за отпад)
  - Директива 2006/11/EK¹³ за загадувањето предизвикано од одредени опасни супстанции испуштени во водната животна средина на Заедницата;
  - Директива 2006/118/EK¹⁴ за заштита на подземните води од загадување и деградирање;

⁹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0052>

¹⁰ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32008L0050>

¹¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:348:0084:0097:en:PDF>

¹² <http://ec.europa.eu/environment/waste/framework/>

¹³ <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:064:0052:0059:EN:PDF>

¹⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:372:0019:0031:EN:PDF>

- Директива 2012/18/EY¹⁵ за контрола на опасностите од хаварии со присуство на опасни супстанции (за изменување и последователно укинување на Директивата 96/82/EK);
- Директива 2002/49/EK¹⁶ за оценување и управување со бучавата во животната средина;
- Директива 92/43/EEЗ¹⁷ за зачувување на природните живеалишта и дивата флора и фауна (Директивата за живеалиштата/хабитатите);
- Директива 2009/147/EK¹⁸ за заштита на дивите птици;
- Директива 2008/96/EK¹⁹ за управување со безбедноста на патната инфраструктура;
- Директива 89/391/EEЗ²⁰ за безбедност и здравје при работа.

3.6 МЕЃУНАРОДНИ ДОГОВОРИ И КОНВЕНЦИИ

3.6.1. Република Северна Македонија има ратификувано голем број меѓународни договори и конвенции, заедно со тековниот процес на транспонирање на правото на Европската унија (ЕУ) во националната правна рамка и политика. Следните меѓународни конвенции, ратификувани од страна на Република Северна Македонија, беа земени предвид при изработката на ОВЖСС:

- УНЕЦЕ Конвенцијата за пристап до информации, учество на јавноста во процесот на одлучување и пристап до правда за прашања поврзани со животната средина. Донесена на 25 јуни 1998 година (Архуска конвенција);
- Конвенција за оценка на влијанието врз животната средина во прекуграничен контекст (Еспоо конвенција, февруари 1991);
- Конвенцијата за биолошка разновидност (Службен весник бр. 54/97);
- Конвенција за заштита на миграциските видови диви животни, Бон, 1979 година (Службен весник бр. 38/99);
- Конвенција за заштита на дивниот свет и природните живеалишта во Европа, Берн, 1972 година (Службен весник бр. 49/97);
- Видови на габи предложени за заштита од страна на Европскиот совет за заштита на габите (33 европски габични видови кандидати за наведување во Прилог I од Бернската конвенција, август 2003 година);
- Меѓународен пакт за економски, социјални и културни права (Њујорк, 16 декември 1966). Ратификуван од страна на Република Македонија на 18 јануари 1994 година;
- Рамковна конвенција за климатски промени на Обединетите нации (Њујорк, 9 мај 1992). Ратификувана од страна на Република Македонија на 28 јануари 1998 година (влегување во сила на 28 април 1998 година);

---

¹⁵ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32012L0018>

¹⁶ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32002L0049>

¹⁷ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A31992L0043>

¹⁸ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32009L0147>

¹⁹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32008L0096>

²⁰ <https://osha.europa.eu/en/legislation/directives/the-osh-framework-directive/1>

- Протоколот од Кјото за климатските промени (Кјото, декември 1997). Ратификувана од страна на Република Македонија на 18 ноември 2004 година (влегување во сила на 16 февруари 2005 година);
- Конвенција на УНЕСКО за светското наследство (ноември 1972 година). Известување за пристапување од страна на македонската влада на 30/04/1997;

3.6.2. Република Северна Македонија има ратификувано седумдесет и девет конвенции на Меѓународната организација на трудот (ILO/MOT), од кои седумдесет и седум се во сила. Една конвенција беше отфрлена, а ниту една не е ратификувана во изминатите 12 месеци.

3.6.3. Следниве документи ги дефинираат безбедноста и здравјето на работниците, како основно човеково право, и го утврдуваат развојот на работничките права:

- Национална стратегија за вработување на Република Македонија (2016-2020), Министерство за труд и социјална политика, проследена со Акциски план за вработување 2018-2020 и Акциски план за вработување на младите во Република Македонија 2016-2020; и
- Стратегија за безбедност и здравје при работа 2020 (БЗР Стратегија 2020) во Република Македонија и придружниот Акциски план.

3.7 ЕБОР КАТЕГОРИЗАЦИЈА НА ПРОЕКТИ

3.7.1. Политиката на ЕБОР за животната и социјалната средина (ESP/ПЖСС) (2014)²¹ ги категоризира проектите како А, В, С или F1 за да ги утврди потребните природа и степен на еколошките и социјалните истраги, објавување на информации и ангажман на чинителите. Категоризацијата одговара на природата, локацијата, чувствителноста, обемот и веројатното значење на негативни ефекти од проектот.

3.7.2. ЕБОР му додели на Проектот статус од Категорија А, како што е опишано во Прилог 2 за ПЖСС: 6:

„Изведба на автопатишта, меѓународни патишта и долги линии за железнички сообраќај; аеродроми со должина на основната писта од 2.100 метри или повеќе; нови патишта со четири или повеќе ленти или повторно трасирање и/или проширување на постојните патишта за да се обезбедат четири или повеќе ленти, при што ваквите нови патишта, или повторно трасирани и/или проширени делници од патот би биле долги 10 км или повеќе во континуирана должина“.

3.7.3. Проектот се категоризира како проект од категорија А, бидејќи истиот би можел да резултира со потенцијално значителни негативни идни еколошки и/или социјални влијанија кои, во моментот на категоризација, не можат лесно да се идентификуваат и оценат. Според тоа, потребна е формализирана и партиципативна ОВЖСС во согласност со барањата за изведба утврдени според ПЖСС на ЕБОР (2014).

---

²¹ <https://www.ebrd.com/news/publications/policies/environmental-and-social-policy-esp.html>

3.7.4. Процесот на ОВЖСС вклучува процес на јавно објавување и консултации од 120 дена како што е наведено во ПР 10 - Објавување на информации и вклучување на чинителите.

3.7.5. Проектот спаѓа во Анекс II на Директивата за ОВЖС. Истиот се смета за:

- 10. Инфраструктурен проект
  - д) Изградба на патишта, пристаништа и пристанишни инсталации, вклучувајќи риболовни пристаништа (проекти што не се вклучени во Анекс I).

3.8 ПРОЕКТНИ БАРАЊА НА ЕБОР

3.8.1. Проектот е структуриран за да биде усогласен со барањата на ЕБОР, вклучувајќи ги и клучните мерки за заштита на животната и социјалната средина, коишто ги рефлектираат меѓународните добри практики. Од сите проекти се бара следново:

- Усогласеност со принципите, стандардите и практики на ЕУ за животната средина, ако се практични и остварливи во дадени региони;
- Усогласеност со релевантните директиви на ЕУ, како што е наведено во точка 2.5;
- Усогласеност со меѓународните конвенции и договори ратификувани од страна на ЕУ;
- Усогласеност со социјалните прописи на ЕУ;
- Примена на "најдобрите достапни техники", како што е соодветно;
- Примена на добрите практики за управување со животната средина при имплементацијата и функционирањето на проектот; и
- Придржување кон други специфични и меѓународни добри еколошки и социјални практики.

3.8.2. Кога македонските прописи се разликуваат од материјалните еколошки стандарди на ЕУ, од Проектот се очекува да ги исполни построгите.

3.8.3. Еколошката и социјалната одржливост во согласност со барањата на ЕБОР е услов за проектите кои ќе добијат поддршка од Банката. Затоа, еколошката и социјалната оценка е интегрален дел од процесот на оценување и мониторинг на Банката.

3.8.4. За да им помогне на клиентите и/или нивните проекти да постигнат еколошка и социјална одржливост, ЕБОР има дефинирани конкретни РР/БУ (барања или услови за усогласеност/успешност) за клучните области за еколошка и социјална одржливост како што е наведено подолу:

- БУ 1 - Оценување и управување со еколошки и социјални влијанија и прашања;
- БУ 2 - Трудови и работни услови;
- БУ 3 - Ресурси, ефикасност, спречување и контрола на загадувањето;
- БУ 4 - Здравје и безбедност;
- БУ 5 – Откуп (обезбедување) на земјиштето, присилно преселување и економско раселување;
- БУ 6 - Заштита на биодиверзитетот и одржливо управување со живите природни ресурси;
- БУ 7 - Домородни народи;
- БУ 8 - Културно наследство;
- БУ 9 - Финансиски посредници; и
- БУ 10 - Објавување на информации и вклучување на чинителите.

- 3.8.5. Секое БУ ги дефинира, во своите цели, посакуваните резултати, проследено со специфични барања за проектите, со цел да им се помогне на клиентите да ги постигнат овие исходи/резултати. Усогласеност со релевантното национално право е составен дел од сите БУ. Планираните проекти треба да ги исполнат минималните барања од следниве БУ (Табела 3-2):

Табела 3-2 Резиме на релевантните Барања за успешност на ЕБОР за оваа ОВЖСС, цели и аспекти

Барање за успешност (услов за усогласеност)	Цели	Релевантно поглавје на оваа ОВЖСС
БУ 1 - Оценување и управување со еколошки и социјални влијанија и прашања	<ul style="list-style-type: none"> Идентификување и оценка на влијанијата врз животната и социјалната средина и проблеми поврзани со Проектот; Усвојување на хиерархиски пристап за ублажување на неповолните влијанија врз животната или социјалната средина и прашања поврзани со работниците, засегнатите заедници и околината од проектните активности Промовирање на подобрени еколошки и социјални резултати за клиентите преку ефективна употреба на системите за управување; и Развој на ПУЖСС прилагоден на природата на Проектот, за проценка и управување со еколошките и социјалните прашања. 	<p>Целокупна ОВЖСС</p> <p>Поглавје 23: План за управување со животната и социјалната средина</p>
БУ 2 - Трудови и работни услови	<ul style="list-style-type: none"> Почитување и заштита на основните принципи и права на работниците; Промовирање на пристојна агенда за работа, вклучувајќи рамноправен третман, недискриминација и еднакви можности за работниците; Воспоставување, одржување и подобрување на здрав/солиден однос работник-управа; Промовирање на усогласеност со колективните договори во кои клиентот е договорна страна, националните закони за труд и вработување; Заштита и промовирање на безбедноста и здравјето на работниците, особено преку промовирање на безбедни и здрави работни услови; и спречување на употребата на присилна работа и детски труд (како што е дефинирано од страна на МОТ) во однос на проектните активности. 	Поглавје 19 - Здравје, безбедност и сигурност при работа
БУ 3 - Ресурси, ефикасност, спречување и контрола на загадувањето	<ul style="list-style-type: none"> Идентификување на можностите поврзани со Проектот за подобрување на енергијата, водата и ресурсите, како и минимизирање на отпадот; Усвојување на хиерархиски пристап за ублажување и решавање на негативните влијанија врз здравјето на луѓето и животната средина кои произлегуваат од употребата на ресурсите и загадување од Проектот; и Промовирање на намалени емисии на стакленичките гасови поврзани со Проектот. 	<p>Поглавје 8 - Квалитет на воздухот</p> <p>Поглавје 9 - Клима</p> <p>Поглавје 10 - Подземни води</p> <p>Поглавје 11 - Површински води</p> <p>Поглавје 12 - Геологија и почви</p> <p>Поглавје 13 - Создавање на отпад и ефикасност на ресурсите</p> <p>Поглавје 14 - Бучава и вибрации</p>
БУ 4 - Здравје и безбедност	<ul style="list-style-type: none"> Заштита и унапредување на безбедноста и здравјето на работниците преку обезбедување на безбедни и здрави услови за работа и имплементирање на систем за управување со здравјето и безбедноста, соодветно на релевантните проблеми и ризици поврзани со Проектот; и Предвидување, проценка и спречување или минимизирање на негативните влијанија врз здравјето и безбедноста на месните заедници и потрошувачите погодени од Проектот за време на животниот циклус на проектот од рутински и нерутински околности. 	<p>Поглавје 17 - Социјални и месни влијанија</p> <p>Поглавје 19 - Здравје, безбедност и сигурност при работа</p>
БУ 5 – Откуп (обезбедување) на земјиштето, присилно преселување и економско раселување;	<ul style="list-style-type: none"> Избегнување или, кога тоа е неизбежно, минимизирање на присилното привремено преселување со истражување на алтернативни проектни дизајни; Намалување на неповолните социјални и економски влијанија од откупот на земјиштето или ограничувањата за користење и пристан на засегнатите лица до средствата и земјиштето преку: (i) обезбедување на надомест 	Поглавје 19 - Имот и средства за живот

Барање за успешност (услов за усогласеност)	Цели	Релевантно поглавје на оваа ОВЖСС
	<p>за загуба на средства по цената за нивна замена; и (ii) обезбедување дека активностите за преселување се спроведуваат со соодветно обелоденување на информации, консултации и информирано учество на засегнатите лица;</p> <ul style="list-style-type: none"> Враќање или, кога тоа е можно, подобрување на егзистенцијата и стандардите на живеење на раселените лица до нивото пред раселувањето; и Подобрување на условите за живеење кај физички раселените лица преку обезбедување на соодветно домување, вклучувајќи и обезбедување на достапноста на местата за преселба. 	
БУ 6 - Заштита на биодиверзитетот и одржливо управување со живите природни ресурси	<ul style="list-style-type: none"> Заштита и зачувување на биолошката разновидност користејќи пристап за претпазливост; Усвојување на 3-степен хиерархиски пристап за ублажување, со цел да нема нето загуба на биолошката разновидност и, кога тоа е соодветно, нето-добивка во однос на биолошката разновидност; и Промовирање на добра меѓународна практика (GIP/ДМП) со одржливо управување и употреба на живите природни ресурси. 	Поглавје 15 - Биодиверзитет
БУ 7 - Домородни народи	<ul style="list-style-type: none"> Не е применливо за овој проект. 	Не е применливо
БУ 8 - Културно наследство	<ul style="list-style-type: none"> Поддршка на заштита и зачувување на културното наследство; Усвојување на хиерархиски пристап за ублажување заради заштита на културното наследство од неповолните влијанија што произлегуваат од Проектот; Промовирање на правично споделување на придобивките од употребата на културното наследство во деловните активности; и Промовирање на свеста и ценење на културното наследство, кога тоа е возможно 	Поглавје 16 – Пејзажни/ теренски и визуелни влијанија Поглавје 20 - Културно наследство
БУ 9 - Финансиски посредници (FI/ФП)	<ul style="list-style-type: none"> Не е применливо за овој проект. 	Не е применливо
БУ 10 - Објавување на информации и вклучување на чинителите	<ul style="list-style-type: none"> Наведување на систематскиот пристап за ангажирање на чинителите, кој ќе им помогне на клиентите да градат и одржуваат конструктивен однос со нивните чинители, особено со директно засегнатите заедници; Промовирање на подобрени еколошки и социјални резултати за клиентите преку ефективно вклучување со чинителите во Проектот; Промовирање и обезбедување на средства за соодветно ангажирање на засегнатите заедници во текот на целиот проектен циклус за прашања што можат потенцијално да влијаат врз нив и за да се обезбеди дека значајните информации за животната и социјалната средина се обелоденети пред засегнатите страни од Проектот; и Обезбедување дека поплаките од засегнатите заедници и другите засегнати страни се соодветно одговорени и третираны. 	Поглавје 5 - Методологија за проценка на влијанието врз животната средина и општеството Поглавје 23: План за управување со животната и социјалната средина План за ангажирање на чинителите (посебен документ од ОВЖСС).